

Stora Hammars gamla kyrka.

Kyrkan är från 1100-talet, sannolikt omkring 1165, byggd av någon Mårten Stenmästares lärjunge. Mårten Stenmästare byggde Lunds domkyrka och dog 1155. Det är så mycket av kyrkan som påminner om dennes arbeten, att man har känt sig förvissad om, att det varit någon Mårten Stenmästares elever, som uppfört denna kyrkobyggnad. Ursprungligen byggdes tornet och den närmast tornet belägna delen av kyrkan. På 1400-talet tillbyggdes kyrkan i öster. Innan tillbyggnaden fanns en triumfbåge med 2 st lejonbilder i ändarna. Liknande fanns även i en del andra kyrkor i sydvästra Skåne och dessa har blivit kallade lejonkyrkorna. När kyrkan tillbyggdes revs triumfbågen och lejonbilderna. Den ena bilden placerades i den östra gavelspetsen, där den ännu finns fullt synlig, den andra har förstörts eller förkommit. En del av triumfbågen finns ännu kvar, vilken jämte en del andra föremål från kyrkan placerats i en byggnad utanför kyrkan, det s.k. spruthuset, namnet kommer av att kyrkan hade egen brandspruta.

I den ursprungliga kyrkan fanns inget valv, vilket framgår av gamla målningar, som ännu är synliga. I valvet på den äldre delen av kyrkan finns målningar, som senare blivit överkalkade.

Kyrkan begagnades till 1902, då ny kyrka uppfördes, och det var meningen att den gamla kyrkan skulle rivas. Det lär ha ingått i byggmästarens för den nya kyrkans uppförande åtagande att även riva den gamla. Men denne lär ej ha sett på denna kyrka och när han senare fick se dess bastanta konstruktion, betackade han sig för att ha med dess rivning att göra. På det sättet lär kyrkan ha fått stå kvar. Den gick emellertid nu mot sitt förfall ganska fort. På 1920-talet togs initiativ för dess restaurering upp av släkten Lovén, vars anfäder varit präster i församlingen. En insamling företogs inom denna släkt och församlingen tillsköt en del. Kyrkan restaurerades och återinvigdes av biskop Rodhe annandag pingst 1929. Församlingen åtog sig i samband med restaureringen att för framtiden vårda och bevara kyrkan. Så sker också.

Kyrkan begagnas vid enstaka tillfällen för gudstjänster, bröllop, begravningar och barndop.

Den förste prästen Lovén, som verkade här, kyrkoherden Petri Magni Lovenius, var född bondson i Loushult, gränsförsamlingen till Småland och Blekinge, kom hit 1753 och verkade här till 1785, då han efterträddes av sin son, mag. Pehr Magnus Lovén, som var präst i församlingarna och verkade här till 1832. Denne var fader till kyrkoherde Nils Lovén i Espö och Östra Klagstorp, berömd och vida känd under författarepseudonymen Nicolovius, bl.a. till folklivet i Skytts Härad. I Rängs prästgård, där Nicolovius var född, reste församlingen en minnestavla över denne år 1950. Den stora släkten Lovén, som härstammar från dessa anfäder och från vilken många betydande män utgått, uppehåller en livlig kontakt med denna gamla helgedom.

Så står den gamla kyrkan kvar och har blivit en stor turistattraktion för de många, som söka sig hit till bygden. Det har sagts, att den utgör änte blott en stolthet för Stora Hammars församling, utan även ett fornminnesmärke av rang.

HÖLLVIKSNÄS Stora Hammars gamla kyrka

18716